

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. VI. Vtrum peccatum mortale in ratione offensæ sit gravitatis
simpliciter infinite?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

vel rationis inferioris: quæ in statu iustitiæ originalis nulla esset.

123. Ad sextum respondent aliqui, quod etsi Deus præcepisset Adamo sub veniali tantum abstinere ab esu ligni vetiti, nihilominus comedendo de illo, peccasset mortaliter; non quidem ratione præcepti sub veniali tantum obligantis, sed ratione damni & nocuenti gravissimi, quod sibi & suis posteris per talem comestionem intulisset. seipsum & posteros iustitiæ originali privando. Sicut (inquiunt) Carthusianus comedendo carnes, peccat mortaliter, non ratione præcepti regulæ talem comestionem prohibentis, cum illa non obliget sub mortali, sed ratione gravissimæ pœnæ cui sese exponit, & nocuenti maximi quod sibi infert.

124. Sed melius & conformius ad principia jam statuta responderetur, dato quod Deus potuisset imponere tale præceptum obligans solum sub veniali, negando quod Adamus potuisset illud transgredi, nisi post amissam iustitiæ originalem: quia non poterat deordinari circa media, priusquam esset aversus & deordinatus à fine, ut ex supra dictis patet. Dixi, *Dato quod Deus potuisset imponere tale præceptum*: Nam licet Deus absolute potuerit prohibere Adamo esum ligni vetiti, sub veniali tantum, non tamen ex hypothese status innocentis, in quo, ut ostendimus, erat tanta subjectio appetitus sensitivi ad rationem, & rationis inferioris ad superiorem, ut eo durante nullum peccatum veniale esse potuerit.

125. Ad ultimum dupliciter respondet D. Thomas qu. 7. de malo art. 7. ad 8. Primò negando Consequentiam: sicut enim non valet, datur forma sine materia, ergo & materia sine forma: ita similitur, quamvis reperitur status in quo possit esse peccatum mortale tantum, non tamen inde sequitur dari posse alium in quo peccatum duntaxat veniale reperiri queat. Secundò responderet, dari statum aliquem hominis, sed diversum à statu iustitiæ originalis, in quo non potest esse peccatum mortale, sed tantum veniale, videlicet in Jeremia & Joanne Baptista, sanctificatis in utero, nec non in Apostolis, post adventum Spiritus Sancti, de quibus dicitur, *Ergo confirmavi columnas ejus*; creduntur enim ita confirmati fuisse in gratia, ut mortaliter peccare non possent, sed tantum venialiter.

§. IV.

Solvuntur argumenta contra duas ultimas conclusiones.

126. **C**ONTRA secundam conclusionem obijciunt Curiel & Suarez: Status iustitiæ originalis ab intrinseco & ex natura sua non habebat præservare hominem à peccatis mortalibus, ut de se patet: Ergo multò minus à venialibus. Probat Consequentiam: quia non potest intelligi quod alicui dono seu dispositioni ab intrinseco & ex propria natura conveniat indifferencia ad eligendum cum plena deliberatione majus malum, & ipsi repugnet ex natura sua indifferencia ad eligendum minus malum, quale est veniale peccatum.

127. Confirmatur: Iustitiæ originalis erat aliquis habitus: Sed nullus habitus ab intrinseco & ex natura sua habet quod necessitet hominem ad non peccandum: eum habitus in non videnti- bus Deum subijciatur libertati voluntatis, ita

Tom. III.

A ut illis utamur duntaxat quando volumus: Ergo iustitiæ originalis non habebat ex sua natura inferre necessitatem ad non peccandum venialiter; & per consequens eâ durante, Adam potuisset peccare venialiter, nisi speciali Dei providentiâ à venialibus fuisset præservatus.

Ad argumentum respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam: Quia status iustitiæ originalis non postulabat ex natura sua quod esset inamissibilis, nec proinde quod præservaret hominem à peccatis, propter quæ posset appetiti, cuiusmodi sunt peccata mortalia; at vero ab intrinseco & ex natura sua exigebat præservare infallibiliter hominem ab illis peccatis quibus non amitteretur, cuiusmodi sunt peccata venialia, præsertim cum felicissimus ille status suâ naturâ postularer excludere omnem dolorem & tristitiam, omnemq; pœnalitatem; quod præstare non potuisset, si cum eo peccata venialia fuissent composibilia, ut in prima probatione primæ conclusionis ostensum est.

Ad confirmationem dicendum est, hoc esse speciale & proprium iustitiæ originali, quod necessitet vires inferiores hominis adhuc viatoris ad submitendum se in omnibus rationi superiori, quandiu ipsa remanet perfecte Deo submitta, ita ut impossibilis sit rebellio in ipsis contra illam, nisi consequenter ad ejus rebellionem adversus Deum, & consequenter ad peccatum mortale, & amissionem iustitiæ originalis per tale peccatum.

Objicies ultimò contra ultimam conclusionem: Angeli mali videntur aliqua facere quæ sunt ex genere suo venialia peccata, provocando homines ad risum, & ad alias hujusmodi levitates: Sed circumstantia personæ non facit de veniali mortale, nisi speciali prohibitione superveniente, quod non est in proposito: Ergo Angelus potest peccare venialiter.

Respondeo cum D. Thoma hic art. 4. ad 3. *Quod omnia illa quæ videntur esse venialia, Demones procurant, ut homines ad sui familiaritatem attrahant, & sic deducant eos in peccatum mortale: unde in omnibus mortaliter peccant, propter intentionem finis.* In similibus ergo tentationibus, & actionibus, Cacodæmon non movetur nisi ex fine superbiæ, & ex amore propriæ excellentiæ, quam habet pro ultimo fine, & ratione illius incredibili stimulat invidia bonorum nostræ salutis, in cujus perniciem machinatur leves, mediocres, & magnas tentationes, secundum diversitatem occasionis, personæ, & temporis.

ARTICULUS VI.

E *Verum peccatum mortale in ratione offense sit gravitatis simpliciter infinita?*

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

SUPPONO primò peccatum mortale dupliciter considerari posse, nimirum in quantum est malum hominis peccantis, & quatenus est malum Dei offensæ. Est malum hominis, primò quatenus illum privat recto ordine rationis, quæ est bonum proprium ipsius: Secundò quatenus deordinat ejus potentias, scilicet voluntatem ab ultimo fine, & inferiores potentias à subje- ctione

atione erga voluntatem: Tertiò quatenus privat hominem gratia & charitate, alijsq; virtutibus ac donis supernaturalibus, vel etiã virtutibus naturalibus quibus opponitur: Quartò in quantum privat hominem ipso Deo, tanquam objecto propriæ beatitudinis, ipsumq; obligat ad pœnam æternam. Dicitur verò malum Dei, quatenus est ipsius injuria seu offensa: quæ ratio consistit in hoc quod peccans mortaliter, avertit se à Deo, & convertit se ad creaturam, in ea (ut supra ostendimus) rationem ultimi finis, constituens: in quo involvitur magnus contemptus divinæ Majestatis, cujus etiam legem homo peccator transgreditur, & in hoc contemptu ratio offensæ mortalis consistit.

133. Suppono secundò ut certum, & ab omnibus admissum, peccatum mortale, in quantum est malum hominis, non habere malitiam simpliciter & intrinsecè infinitam. Ratio est, quia tantum est malum, quantum est bonum quo privat: Bona autem quibus peccatum mortale privat hominem, nimirum reëstitudo rationis, gratia, & c. sunt bona finita & limitata, ut patet: Ergo peccatum mortale, in quantum est malum hominis, non est simpliciter & intrinsecè infinitum. Nec valet si dicas, peccatum mortale privare hominem ipso Deo, qui est bonum simpliciter infinitum: adeòq; privare ipsum bono infinito. Respondeo enim peccatum mortale esse privationem Dei secundum se sumpti, sed ut participatur à nobis mediante gratia & charitate, alijsque habitibus & actibus supernaturalibus: Unde cum hæc participatio sit finita & limitata, per peccatum homo non privatur bono infinito & illimitato, sed finito & limitato.

134. Suppono tertiò, peccatum consideratum in ratione offensæ, & in quantum est malum Deo intentatum, habere malitiam infinitam, saltem secundum quid, extrinsecè scilicet & objectivè: Nam omnis actus, qui respicit objectum infinitum, habet infinitatem in quodam, saltem extrinsecam & objectivam, ut patet in visione beata, quæ quia objectum infinitum respicit, dicitur esse aliquo modo infinita; unde D. Thomas 1. p. qu. 25. art. 6. ad 4. docet Deum non posse facere aliquid eà excellentius: Sed per peccatum mortale homo offendit Deum, qui est dignitatis & perfectionis simpliciter infinitus: Ergo peccatum mortale, consideratum in ratione offensæ, continet malitiam secundum quid infinitam.

135. Solum ergo difficultas & controversia est inter Theologos, an peccatum mortale in ratione offensæ sit gravitatis simpliciter & intrinsecè infinita, vel extrinsecè tantum, & secundum quid. Scotus enim, Suarez, Vazquez, & nonnulli ex nostris, in peccato mortali, ut habet rationem offensæ, malitiam & gravitatem secundum quid tantum infinitam agnoscunt. Alij verò contendunt illud continere malitiam & gravitatem simpliciter infinitam in esse moris eo proportionali modo, quo satisfactio Christi, juxta communem sententiam, valore in esse moris simpliciter infinito gaudet. Ita Cajetanus, Medina, Alvarez, Joannes à S. Thoma, Aravius, Corneio, & alij 3. p. qu. 1. art. 2. agentes de necessitate Incarnationis ad condignam satisfactio-nem peccato primi parentis. Subscribunt Salmanticensis in tract. de peccatis disp. 7. dub. 2. §. 3. num. 23. & Illustrissimus dominus Godoy, Episcopus Oxoniensis, in manuscriptis tra-

A statûs de Incarnatione, ex quibus paucis desumpsimus.

§. II.

Conclusio affirmativa statuitur, & ratione fundamentalis probatur.

Dico igitur, peccatum mortale in ratione offensæ esse gravitatis simpliciter infinite in genere moris. 136.

Hanc conclusionem probant aliqui ex nostris Thomistis hoc discursu: Illa offensa est simpliciter infinita, per quam Deus offenditur quantum offendibilis est; sicut visio illa esset infinita, & comprehensiva, per quam Deus cognoscere-tur quantum cognoscibilis est: Sed per peccatum mortale Deus offenditur quantum offendibilis est, non enim aliter offendi potest, quam auferendo ab illo quoad affectum rationem ultimi finis, & eam constituendo in creatura, quod in quodlibet peccato mortali invenitur: Ergo quodlibet peccatum mortale est in ratione offensæ simpliciter infinitum.

Alij verò sic arguunt: Actio destructiva termini infinite boni, est gravitatis vel malitiæ simpliciter infinita: Sed quodlibet peccatum mortale, quantum est de se, est destructivum Dei, qui infinite bonus est: Ergo quodlibet peccatum mortale est gravitatis simpliciter infinita. Major videtur certa: Quia non esse termini infinite boni est malum infinitum: Sed actio destructiva adæquat in ratione mali cum non esse termini destruendi: Ergo actio destructiva termini infinite boni est simpliciter infinite mala. Minorè verò ex eo probant, quòd per quodlibet peccatum mortale tollitur à Deo ratio ultimi finis, & in creatura constituitur, subindeq; tale peccatum, quantum est de se, Deum perimit, & à regno suo illum dejicere, & loco ejus alium Deum subrogare conatur. Unde S. Bernardus serm. de resurrect. Domini, voluntatis peccaminosa malitiã expendens, sic loquitur: *Vitam vel rebus istis esse contenta, nec in ipsum (horribile dictu) deservire Auctorem. Nunc autem & ipsum (quantum in ipsa est) Deum perimit voluntas propria: Omnino enim vellet Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire. Vult ergo eum non esse Deum: quæ, quantum in ipsa est, vult eum aut impotentem, aut insipientem. Cruelis plane & omnino execranda malitia, quæ Dei patientiam, justitiam, sapientiam perire desiderat.*

Verùm neutra ex his rationibus placet. Non quidem prima: Nam licet quilibet actus charitatis auferat à creatura rationem ultimi finis, & illam in Deo quoad affectum constituat, quia tamen potest Deus ferventiùs ac ferventiùs amari, & in nullo actu totus conatus possibilis continetur, nullo illorum Deus diligitur quantum diligibilis est: Ergo quamvis quodlibet peccatum mortale à Deo auferat, quoad effectum, rationem ultimi finis, illamque in creatura constituat, quia tamen in nullo peccato totus conatus possibilis ad offendendum Deum invenitur, nullum adæquat Deum in ratione offendibilis, nec illum offendit quantum offendibilis est.

Explicatur magis hæc ratio: Deus ex parte objecti non aliter est diligibilis, quam si præponatur creaturis, & super omnia diligatur, quod fit per quemlibet actum charitatis; & tam-

men nullus actus charitatis adæquat diligibilitatem divinam, nec Deum diligit quantum diligibilis est: Ergo quamvis Deus ex parte objecti non aliter sit offendibilis, quam ablata ab ipso affectivè ratione ultimi finis, & hoc cuilibet peccato mortali conveniat, non inde colligitur, quodlibet peccatum mortale adæquari cum Deo in ratione offendibilis, sed ipsum offendere quantum offendibilis est.

140. Secunda etiam ratio non videtur magis efficax: Si enim illa valeret, sequeretur actum charitatis continere bonitatem moralem simpliciter infinitam, cum actus charitatis eodem modo sit (ut ita loquar) ædificativus Dei, quo peccatum mortale est illius destructivum: peccatum enim non effectivè, sed affectivè tantum, tollit esse divinum, sicut solum affectivè à Deo auferit rationem ultimi finis: actus verò charitatis rationem ultimi finis Deo quantum ad affectum restituit, eam per illum homo convertatur in Deum tanquam in ultimum finem. Unde sic arguo: Actus charitatis & conversionis in Deum, confert illi, quantum ad affectum, rationem ultimi finis, & consequenter ipsam divinitatem, & tamen non habet bonitatem moralem simpliciter infinitam, ut omnes concedunt: Ergo ex eo quod per quodlibet peccatum mortale auferatur à Deo, quantum ad affectum, ratio ultimi finis, subindeque Deus affectivè destruitur, non rectè colligitur gravitatem peccati mortalis esse simpliciter infinitam. His ergo rationibus prætermittis,

141. Probatum conclusio ratione fundamentali, quam D. Thomas variis in locis insinuat. Gravitatis offensæ crescit juxta dignitatem personæ cui irrogatur; unde injuria irrogata militi minor est illa, quæ irrogatur Equiti, & hæc minor est illa quæ irrogatur Regi; quia Rex Equitum, & Eques militem in dignitate excedit: Sed persona offensæ per peccatum mortale, scilicet Deus, est dignitatis infinitæ simpliciter. Ergo peccatum mortale, in ratione offensæ, est gravitatis simpliciter infinitæ.

Simili discursu utitur Salvianus lib. 6. de providentia cap. 7. ad probandum quantum sit virus & malicia injuriæ cujuscumque in Deum. Si enim illustrem (inquit) hæc præpotentem virum nequaquam ex honorari à quoquam licet, & si quisquam ex honoraverit, decretis legalibus reus constituitur, & injuriarum author jure damnatur: quando utique majoris piaculi crimen est, injuriosum quempiam Deo esse? Semper enim per dignitatem injuriam perferentis, crescit culpa facientis: quia necesse est, quando major est persona ejus qui contumeliam paritur, tantò major sit noxa ejus qui facit. Et hinc est quod legimus in lege, etiam eos qui videntur contra mandatum sacrum leviter fecisse, severissimè tamen esse punitos; ut intelligeremus scilicet, nil ad Deum pertinens leve esse dicendum: quia etiam quod videbatur exiguum esse culpâ, grande hoc faciebat divinitatis injuria.

142. Huic rationi, quæ præcipua & fundamentalis est, communiter respondent Adversarii, offensam non crescere arithmeticè, hoc est ad æqualitatem, ex dignitate personæ cui irrogatur, sed solum geometricè, hoc est secundum proportionem. Unde ex hoc quod Deus per peccatum offensus sit dignitatis infinitæ simpliciter, non sequitur quod peccatum in ratione offensæ sit gravitatis simpliciter infinitæ; sed solum quod excedat offensas omnes irrogatas creaturis, & sit

Tom. III.

A superioris ordinis ad illas: sicut licet actus in perfectione crescat ex incremento perfectionis objecti, non sequitur actum attingentem objectum infinitum, perfectione infinita gaudere, sed solum excedere omnes actus inferiora objecta respicientes, & esse superioris ordinis ad alios, ut constat in visione beatifica, & in actu charitatis, qui actus licet circa objectum infinitum versentur, perfectione tamen & dignitate infinita non gaudent.

Sed contra: Ideo Deus offensus communicat 143. offensam in ipsum commissæ gravitatem ordinis superioris, quia ipse superioris ordinis est: Sed non solum est dignitatis ordinis superioris, sed etiam dignitatis simpliciter infinitæ: Ergo offensam in ipsum commissæ communicat gravitatem simpliciter infinitam.

B Confirmatur & magis illustratur hæc ratio Persona offensæ ex se non est minus potens dare infinitatem simpliciter, quam superioritatem ordinis, offensæ sibi irrogatæ, & aliàs ex parte offensæ non est assignabilis ratio, cur unum & non aliud participet: Ergo gravitas offensæ divinæ non solum est ordinis superioris ad offensas omnes irrogatas creaturis, sed etiam infinita simpliciter.

C Respondent Adversarii, personam infinitam 144. impediri, ne communicet infinitam gravitatem offensæ, ex limitatione conatus peccantis: sicut enim objectum infinitum, potens quantum est de se transfundere infinitatem in actum, si finito modo attingatur, infinitam illi perfectionem non confert; ita licet Majestas divina offensæ, quantum est de se sit potens communicare offensæ gravitatem infinitam, impeditur tamen ne illam communicet, ex limitatione conatus quo attingitur per peccatum.

Sed contra primò: Conatus peccantis, seu 145. modus tendendi in Deum, actu offensivo conveniens, non solum est finitus, sed etiam inferioris ordinis ad personam offensam: At qui talis inferioritas ordinis non obstat quominus persona offensæ, quia superioris ordinis est, communicet offensam, gravitatem ordinis superioris: Ergo limitatio conatus, seu modus tendendi in Deum, actu offensivo conveniens, nequit obstat quin persona offensæ, quia infinita est, gravitatem infinitam offensæ communicet.

Contra secundò: Licet actus meritorii & satisfactorii Christi essent in ordine physico & in genere entis finiti & limitati, utpote procedentes ab anima & potentia ejus, quæ in ordine physico finitæ & limitatæ perfectionis erant; nihilominus limitatio illa physica non obstat quin à persona Verbi traherent dignitatem, & valorem infinitum moraliter, ut præter Scotum omnes ferè Theologi fatentur: Ergo licet conatus peccantis, seu modus tendendi in Deum actu offensivo conveniens, physice & in genere entis finitus sit, hoc tamen non obstat, quin à persona offensæ infinitæ dignitatis, trahat gravitatem & malitiam in genere moris infinitam.

§. III.

Duabus aliis rationibus desumptis ex D. Thomæ conclusio nostra statuitur.

POTEST etiam suaderi conclusio ex D. Thomæ in 2. dist. 42. quæst. 1. art. 5. in corp. ubi sic 147. habet: Q 99 2.

habet: Ratio quare mortale peccatum ad aeternam poenam obligat, potest sumi ex tribus: primo ex parte ejus in quem peccatur, qui est infinitè magnus, scilicet Deus; unde & offensa illius infinitè poenà digna est: quia quando est dignior in quem peccatur, tanto peccatum magis punitur. Et in solutione ad 2. Ex hoc (inquit) quod contra infinitum peccat, debetur sibi poena infinita: non autem potest esse infinita in acerbitate, quia in creatura finita non potest esse qualitas infinita, sed compensatur per durationem infinitam. Ex qua doctrina sic arguo: Causa efficiens, continens moraliter infinitum effectum, non potest non esse infinita in genere moris: sed peccatum mortale in ratione offensæ continet efficienter moraliter infinitum effectum, nimirum poenam infinitè acerbam quam meretur: Ergo peccatum mortale in ratione offensæ est infinitum simpliciter in genere moris. Minor constat ex D. Thoma citato. Major verò suadetur: Tum quia effectus infinitus non potest physicè contineri in causa finita physicè: Ergo nec effectus moraliter infinitus contineri poterit, nisi in causa infinita moraliter. Tum etiam quia effectus nequit sui causam efficientem principalem excedere in eo genere in quo est causa: excederet autem, si effectus in genere moris infinitus esset, causa verò finita in eodem genere.

148. Confirmatur: Ex eo colligunt Theologi in tractatu de Incarnatione, contra Scotum, satisfactionem Christi continere valorem simpliciter infinitum in esse moris, quia gaudet vi satisfactoria sufficiente pro culpis sine categoricè infinitis: Ergo vis demeritoria poenatum sine categoricè infinitarum, arguit in peccato mortali infinitatem simpliciter in ratione offensæ. Atqui (subsumo) hujusmodi vis in peccato mortali invenitur; cum juxta D. Thomam dignum sit ut poenà infinitè puniatur: Ergo in ratione offensæ est gravitatis simpliciter infinitæ.

149. Respondent Adversarii, ad hoc ut peccatum mortale poenam infinitam contineret, non requiri quod sit infinitum simpliciter in genere moris, sed sufficere quod sit ordinis superioris ad offensas omnes irrogatas creaturis.

Sed contra primo: eadem ratione dici posset, ad hoc ut satisfactio Christi gaudeat vi satisfactoria sufficiente pro culpis sine categoricè infinitis, non requiri quod sit valoris simpliciter infiniti in esse moris, sed sufficere quod contineat valorem ordinis superioris ad offensam Deo illatam: Sed hoc Theologi communiter non admittunt; cum probent contra Scotum, & ejus Discipulos, infinitum valorem satisfactionis Christi, ex vi satisfactoria ejus pro culpis sine categoricè infinitis, quâ gaudet: Ergo hæc responsio communi Theologorum doctrinæ repugnat.

Contra secundò: Ut effectus infinitus physicè contineatur in causa, non sufficit quod illa sit ordinis superioris ad ipsam, sed requiritur necessariò quod physicè sit infinita; aliàs ex contentia effectuum sine termino in divina omnipotentia, non colligeretur ejus infinitas, sed solum quod esset in ordine superiori ad res omnes creabiles constituta: Ergo pariter ut effectus moraliter infinitus contineatur in aliqua causa, non sufficit quod illa sit ordinis superioris, sed necessariò exigitur, quod in esse moris simpliciter infinita sit.

Potest adhuc probari conclusio aliaratione,

quam insinuat S. Thomas 3. p. qu. 1. art. 2. ad 2. ubi sic dicitur: Peccatum contra Deum commissum quandam infinitatem habet ex infinitate divine Majestatis: tanto enim offensa est gravior, quanto major est ille in quem delinquitur: unde oportuit ad condignam satisfactionem, ut actus satisfaciens haberet efficaciam infinitam, utpote Dei & hominis existens. Ex quibus verbis hoc potest argumentum delumi: D. Thomas ex infinitate peccati colligit, ad condignè satisfaciendum pro illo, necessariam esse infinitam dignitatem & efficaciam operationum hominis Dei, nec puri hominis satisfactionem esse ad id sufficientem: At hic discursus non valeret, si peccatum haberet malitiam secundum quid tantum & extrinsecè infinitam: Ergo S. Doctor agnoscit in peccato malitiam simpliciter infinitam. Minor probatur: Si peccatum in ratione offensæ habeat malitiam secundum quid tantum, seu extrinsecè & objective infinitam, poterit æquari, seu ad æqualitatem compensari, per satisfactionem puræ creaturæ, v. g. per actum charitatis: cum ille habeat bonitatem infinitam secundum quid, seu extrinsecè & objective, utpote tendens in objectum infinitum, nimirum in bonitatem divinam: Ergo ex infinita malitia peccati non rectè colligeret S. Doctor, ad condignè pro illo satisfaciendum, necessariam esse infinitam dignitatem & efficaciam operationum Christi Domini, & satisfactionem puri hominis non esse ad id sufficientem.

Respondet Suarez tomo 1. in 3. p. disp. 4. sect. 7. quod licet peccatum mortale in ratione offensæ non sit gravitatis simpliciter infinita, habet tamen malitiam superioris ordinis ad omnem satisfactionem puræ creaturæ possibilem: unde cum res inferioris ordinis, quantumcumque multitudine, perfectione, & intensione crescant, non possint ad æquare id quod in ordine superiori existit, ex malitia & gravitate peccati rectè infert S. Thomas, quod nullius puræ creaturæ satisfactio poterit eam ad æqualitatem compensare, seu pro illa condignè satisfacere.

Sed hæc solutio & doctrina Suaris fusè impugnabitur in tract. de Incarnatione, disp. 4. art. 1. §. 1. ubi ostendemus quod licet offensa commissa contra Deum sit superioris ordinis ad omnes offensas irrogatas creaturis, non tamen est superioris ordinis ad omnes actus satisfactorios puræ creaturæ, nisi sit gravitatis simpliciter infinitæ. Unde ad hunc locum Lectorem remittimus, ne eadem sæpius repetamus.

§. IV.

Ultimatio nostra conclusionis exponitur.

DEUM suaderi potest conclusio hoc discursu: Satisfactio ita crescit ad incrementum personæ satisfaciens, ut quando hæc est infinita dignitatis, communicet actui satisfactorio valorem infinitum simpliciter, ut docent Theologi in tractatu de Incarnatione, agentes de satisfactione Christi, excepto Scoto & Discipulis ejus: Sed similiter gravitas offensæ crescit ad incrementum dignitatis personæ offensæ: Ergo ex persona infinitæ dignitatis, qualis est Deus per peccatum offensus, accipiet gravitatem simpliciter infinitam in esse moris.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Licet satisfactio non crescat in valore, secundum æquali

æqualitatem arithmetica cum persona satisfaci-
ente, hoc est, ita ut satisfactio tanta sit, quanta
est dignitas personæ; nihilominus ita crescit ad
illius incrementum, ut à persona infinita valorem
simpliciter infinitum recipiat; Ergo pariter quam-
vis gravitas offensæ non augeatur arithmetice ad
incrementum personæ offensa, nihilominus ita
augetur, ut si persona offensa sit infinita digni-
tatis, qualis est Deus, ipsa injuria seu offensa sit
etiam malitiæ & gravitatis simpliciter infinite in
esse moris.

154. Respondent primò Adversarii, negando con-
sequentiam, & paritatem, & assignando hanc
rationem discriminis, quod scilicet dignitas per-
sonæ satisfaciens intrinsecè (inquunt) perti-
net ad satisfactionem; cum non suam tantum ope-
rationem, sed etiam ipsam submittat: at verò
personæ læsæ dignitas est omnino extrinseca offen-
sæ, adeoque non pertinet ad intrinsecam ipsius gra-
vitatem.

155. Sed contra: Personæ læsæ dignitas tam ingre-
ditur rationem offensæ, quam satisfaciens digni-
tatis valorem satisfactionis: Ergo nulla solutio.
Probat Antecedens: Sicut ipse satisfaciens
dupliciter considerari potest, primò ut princi-
pium actus satisfactorii, & sic merè extrinsecè
se habet; secundò ut ingreditur ipsum actum
satisfactorium, tanquam objectum quod in re-
compensationem injuriæ exhibetur; & ut sic se
habet intrinsecè ad valorem satisfactionis: ita etiam
personæ læsæ dignitas dupliciter potest consi-
derari, primò ut concomitanter & per accidens se
habens ad illam personam, prout attingitur per
offensam, quomodo v. g. si quis ignorans ali-
quem esse Regem, illum offenderet; & sic merè
extrinsecè se habet: secundò potest se habere for-
maliter & per se, si quis offenderet Regem cog-
nitum ut talem, tunc enim offenderet etiam Re-
giæ dignitatem, & talis dignitas verè intrinsecè
pertineret, seu potius redundaret in gravitatem
offensæ: Cum ergo ratio summi boni & ultimi
finis non se habeat in Deo, prout offenditur per
peccatum mortale, per accidens & materialiter,
sed formaliter & per se, quandoquidem homo,
quantum est de se, aufert illam dignitatem à Deo,
& dat illam creaturæ: consequenter fit ut pecca-
tum habeat gravitatem etiam intrinsecè infinitam
in esse moris.

156. Confirmatur primò: Ideò dignitas personæ sa-
tisfacientis pertinet intrinsecè ad rationem satis-
factionis, quia ipsa persona satisfaciens transit ve-
lut in objectum quod exhibetur in compensatio-
nem offensæ: Atque etiam ipsa persona offensa est
objectum & principium formale gravitatis offen-
sæ, cum ab ipsa specificetur; licet persona sit ex-
trinseca, ordo tamen transcendentalis ad illam est
intrinsicus; qui ordo tantò major est, quantò ipsa
persona est dignior: Ergo nulla est disparitas assi-
gnata. Et verò necessarium non est, quod ipsa
persona offensa, secundum suam entitatem intrin-
secè rationem offensæ ingreditur; sed sufficit quod
ejus dignitas, tanta quanta est, redundet in gra-
vitatem intrinsecam ipsius offensæ.

157. Confirmatur secundò: Etiam aliquo modo
ipsa persona læsa ingreditur gravitatem offensæ;
nam quando fit comparatio ac velut æstimatio
duarum rerum, ipse valor utriusque intrinsecè
comparationem ingreditur: In peccato autem
mortali fit æstimatio ipsius Dei & creaturæ, quæ
illi proponitur: Ergo &c.

A Respondent alij assignando aliud discrimen in-
ter satisfactionem & offensam: Nam persona sa-
tisfaciens (inquunt) comparatur ad satisfactio-
nem, non ut objectum, sed ut subjectum, subinde-
que seipsa illam dignificat formaliter, & valorem
satisfactorium influit ipsi æqualem, atque adeò
infinitum, si talis persona sit infinita, non obsta-
te limitatione principii proximè elicentis satis-
factionem, & conatus actus satisfactorii: contra
verò persona offensa comparatur ad injuriam ipsi
illatam, non ut subjectum; sed solum ut ob-
jectum; unde seipsa non gravificat offensam, nec
ista per consequens constituitur infinite gravis ex
infinite dignitate personæ offensa.

B Sed contra: Falsum est quod persona offensa
comparatur solum per modum objecti, non ve-
rò per modum subjecti ad injuriam ipsi illatam:
Ergo solutio tradita falso nititur principio. Con-
sequentia patet. Antecedens probatur primò ex
vulgari illo proloquio: *Honor est in honorante, in-
juria autem in persona injuriata.* Secundò ex
differentia quæ inter peccatum in ratione malitiæ,
& in ratione offensæ invenitur: nam sub priori
consideratione dicitur & est malum peccantis, sub
posteriori verò non ipsius peccantis, sed Dei of-
fensi malum dicitur: Ergo in ratione offensæ De-
um ut subjectum morale respicit. Probat ter-
tiò ex communi modo loquendi: non enim offen-
dens, sed persona offensa dicitur pati offensam: sed
ille dicitur offensam pati, qui offensa sub-
jectum est: Ergo persona offensa est morale sub-
jectum offensa.

S. V.

Solvuntur objectiones.

O BIECTIES primò: D. Thomas 3. p. qu. 7.
art. 2. ad 2. & in 3. dist. 20. qu. 1. art. 2. dicit
peccatum habere quandam infinitatem ex infinitate
divinæ Majestatis: Sed particula illa *quandam*,
cum sit dictio diminuens, denotat gravitatem
peccati deficere ab infinitate simpliciter, & esse
tantum talem secundum quid: Ergo D. Thomas
cenet peccatum habere malitiam tantum secun-
dum quid infinitam. Unde in 4. dist. 17. qu. 1. art. 3.
quæstiunc. 1. comparat infinitatem peccati cum in-
finitate visionis beatæ, quæ secundum quid tantum,
extrinsecè scilicet & objective, infinita est.

161. Respondeo D. Thomam ideò addidisse parti-
culam illam, *quandam*, ut denotaret peccatum
non esse infinitum physicè & in genere entis, sed
duntaxat moraliter, seu in genere moris; illud-
que etiam non esse infinitum secundum omnem
rationem moralitatis quæ in ipso involvitur;
non enim habet malitiam simpliciter infinitam,
inquantum est malum hominis, sed solum qua-
tenus est malum Dei, & prout habet rationem
offensæ. Quòd autem hæc interpretatio sit legiti-
ma, patet: Tum quia aliàs D. Thomas ex infi-
nitate malitiæ peccati non rectè collegisset ne-
cessitatem satisfactionis infinite ab homine Deo
exhibita, ut supra §. 4. arguebamus: Tum etiam
quia idem Doctor Angelicus in 2. dist. 9. qu. 1.
art. 8. ad 2. ait gratiam Christi esse *quodammodo*
infinitam; & in 4. dist. 14. qu. 2. art. 1. ad 4. dicit
passionem Christi esse infiniti valoris *quodam-
modo*; & qu. 20. de verit. art. 3. ad 4. inquit
quod meritum Christi habuit *quandam infinita-
tem*; & tamen juxta communem Theologorum

sententiam, gratiæ Christi, ejusque passio, & meritum, habent infinitatem simpliciter in genere moris: Ergo illa particula *quandam*, non denotat defectum ab infinitate morali, tali simpliciter, sed defectum ab infinitate in genere physico, gratiæ ac merito Christi, & divinæ offensæ communem.

Ad id verò quod subditur ex quarto Sententiarum, dicendum est D. Thomam comparare quidem infinitatem peccati cum infinitate visionis beatificæ, sed non modum infinitatis unius cum modo infinitatis alterius: unde ex hoc colligi nequit, peccatum ab infinitate esse tantum infinitum secundum quid, sicut est ipsa visio beatifica.

162. Objicies secundò: Malitia moralis peccati mortalis est finita: Ergo & gravitas offensæ. Probatur Consequentia: Gravitas offensæ in peccato sequitur ad ejus malitiam moralem, & in illa fundatur; unde quò major est malitia moralis, eò major est offensæ: Ergo si malitia moralis peccati sit finita, gravitas offensæ mortalis infinita esse nequit.

163. Respondent aliqui gravitatem offensæ non subsequi ad malitiam peccati, ex parte conversionis ad objectum dissonum legi, sed ex parte aversionis à Deo: licet autem (inquiunt) sub prima ratione finita sit, (sub secunda tamen est infinita.

Sed hæc solutio supponit falsum: Peccatum enim sub ratione aversionis, non est infinitum simpliciter & intrinsecè, sed tantum extrinsecè & secundum quid, eò quòd à bono infinito avertat: sicut actus charitatis convertens hominem in Deum ut ultimum finem, extrinsecè & secundum quid tantum infinitus est: unde sicut per charitatem homo potest magis & magis ad Deum converti, eique intimius uniri; ita & per odium potest magis & magis ab ipso averti, & veluti ab ipso magis & magis recedere.

164. Melius ergo responderetur, concesso Antecedenti, negando Consequentiam. Ad cujus probationem distinguo Majorem, intellectam de gravitate personali: Gravitas offensæ in peccato sequitur ad rationem malitiæ, effectivè, nego Majorem: subjektivè, concedo Majorem: & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

Explicatur solutio: Sicut in actu charitatis Christi v. g. reperitur valor ab objecto proveniens (qui etiam conducit ad meritum) & valor personalis, ex persona Christi sumptus; quorum primus est finitus, quia vel est ipsa bonitas sumpta ex objecto, vel ad illam sequitur effectivè; secundus autem infinitus est, quia licet bonitatem actus ut substratum seu subjectum supponat, ab illa tamen effectivè non provenit: Ita in præsentem dicimus gravitatem offensæ sumptam ex objecto, limitatam esse & finitam, quia vel est idem cum malitia sumpta ex objecto, vel ad illam effectivè sequitur: gravitas autem quæ ex persona offensæ sumitur, est simpliciter infinita, & malitia finita, quia non sequitur ad illam effectivè, aut diminutivè, sed solum subjektivè illam præsupponit in actu offensivo, ut ipsum in ordine gravitatis simpliciter infinitæ constituat. Sicut ergo non valet illa consequentia: Bonitas moralis actus charitatis in Christo est finita: Ergo & valor ejus meritorius finitus est: ita nec ista: Malitia moralis peccati mortalis est finita: Ergo & gravitas offensæ, loquendo de gravitate personali, seu desumpta ex persona offensæ.

A Objicies tertio: Actus charitatis, licet infinitam Dei bonitatem attingat, non continet tamen infinitam dignitatem moralem: Ergo licet peccatum mortale, in ratione offensæ, attingat personam infinitæ dignitatis, & Majestatis, non rectè colligitur illud esse gravitatis simpliciter infinitæ.

Respondeo concesso Antecedente, negando Consequentiam, & paritatem: ratio autem discriminis patet ex supra dictis: Nam bonitas infinita Dei ad actum charitatis comparatur ut objectum; persona autem offensæ comparatur ad injuriam ut illius subjectum morale, id est in ordine ad æstimationem prudentum: in hoc autem subjectum ab objecto distinguitur, quòd illud totum, quod ex se potest communicari actui; secundum autem objectum, sed per commentationem ad conatum actus, & influxum principii: & idè licet divina bonitas actui charitatis, quem terminat, infinitam dignitatem non conferat; Dei tamen infinita majestas dat offensæ gravitatem infinitam simpliciter: sicut infinita dignitas personæ Christi actionibus ejus Theandricis, & supra Verbi suppositum reflexivis, conferebat valorem meritorium, & satisfactorium, in esse moris simpliciter infinitum, ut in tractatu de incarnatione contra Scotum & ejus discipulos ostendimus. Ex quo intelliges, quod sicut persona Verbi, quia subjectum est actuum qui ab humanitate Christi eliciuntur, est in genere moris forma, tales actus dignificans, & infinito modo meritorios & satisfactorios constituit: ita quia Deus est subjectum morale offensæ in peccato mortali reperitæ, habet rationem formæ moralis ralem offensam gravificantis. Unde inter actum charitatis, & peccatum mortale in ratione offensæ, aliud discrimen reperitur, consistens in eo quòd objectum actus charitatis non habet se ad illum ut forma moraliter denominans, sed tantum ut objectum terminans; persona autem offensæ, non ut terminans tantum, sed ut forma denominans & constituens, ad offensam comparatur; & idè offensæ non solum extrinsecè & terminativè dicitur infinita, id est terminata ad personam infinitam, sed absolutè & simpliciter, sumpta denominatione à forma infinita, illam moraliter informante.

Dices ex hac doctrina sequi, offensam peccati mortalis non solum moraliter, sed etiam physicè, esse infinitam: Sed hoc absurdum est: Ergo &c. Sequela probatur: Persona divina, per peccatum mortale offensæ, non solum moraliter, sed etiam physicè infinita est: Ergo si ab illa, ex à forma denominante, & constituente peccatum mortale in ratione offensæ, infinitam gravitatem & malitiam desumat, sequitur illud non solum moraliter, sed etiam physicè infinitum esse.

Respondeo negando sequelam. Ad cujus probationem dico, quod ut aliquid physicè infinitum sit, non sufficit illud constitui per formam physicè infinitam, sed insuper requiritur, ut talis forma ei physicè uniatur ut forma; & quia Deus dans ut forma gravitatem offensæ, non unitur illi physicè ut forma, sed solum moraliter, illam non physicè, sed moraliter tantum infinitam constituit.

E Si autem quæras, quid sit uniri ut formam moraliter & non physicè: Respondeo formam uniri solum moraliter, esse, sic uniri, ut licet physicè non informet, præbeat tamen funda-

mentum prudenti existimationi ad iudicandum A
realiter se habere ad illam, respectu effectuum
moralium, ac si physice uniretur. Sicut in proba-
bili sententia omisso pura est actus moralis,
quia æquivalenter est actus physicus, eò quòd
præbeat fundamentum ad prudenter iudicand-
um, voluntatem purè omittentem taliter se ha-
bere in ordine ad transgressionem legis, ac si per
physicum & positivum actum vellet omittere.

170. **Objicies** ultimò: Si peccatum in ratione of-
fensæ esset simpliciter infinitum, unum pecca-
tum in ratione offensæ alio majus non esset, sed
omnia in ratione offensæ essent æqualia: At hoc
dici nequit: Ergo nec illud. Minor videtur cer-
ta: nam per peccatum odii, vel blasphemiam v.g. B
Deus magis offenditur, quàm per peccatum in-
temperantiæ, puta per comestionem carnum
die prohibito. Sequela verò Majoris probatur:
Unum infinitum non est majus alio in eo genere
in quo est infinitum: Ergo si peccatum in ratio-
ne offensæ sit infinitum simpliciter, unum pec-
catum in hoc genere non erit majus alio, sed
omnia in hoc genere, & sub hac ratione erunt
æqualia.

171. Respondent aliqui ex nostris Thomistis, ne-
gando sequelam Majoris. Ad cujus probationem
distingunt Antecedens de infinito per essentiam
& in genere entis, & de infinito determinati gen-
eris, & asserunt quòd licet loquendo formaliter
de infinito in ratione infiniti, unum non sit ma-
jus alio, quia in negatione omnimoda termini,
in qua ratio infiniti consistit, unum aliud non
excedit materialiter tamen de infinito loquen-
do, licet infinitum per essentiam, & in genere
entis, peratà nullo excedi, infinitum tamen gen-
eris determinati, potest naturaliter excedi ab
alio infinito, & quia peccatum non est infinitum
per essentiam, nec in genere entis, sed in genere
determinato, scilicet in genere offensæ, unum
peccatum in ratione offensæ alio majus esse po-
test. Hæc solutio probabilitate non caret.

172. **Mentis** tamen & facilius respondetur, gravi-
tatem offensæ non solum sumi à persona lesa,
sed etiam ab objecto, ab intentione actus, &
aliis capitibus, ex quibus sumitur peccatorum
malitia. Unde licet gravitas personalis, quæ re-
peritur in offensâ contra Deum commissa, in
omnibus peccatis mortalibus æqualis sit, illa ta-
men quæ ex objecto, ex circumstantiis, & aliis
capitibus sumitur, inæqualis est juxta objecto-
rum & circumstantiarum inæqualitatem.

173. Potest hæc solutio illustrari & explicari ex
doctrina desumpta ex tractatu de Incarnatione,
ubi Theologi duplicem bonitatem & valorem
distingunt in actionibus Christi Domini; alterum
ex objecto & circumstantiis, qui idcirco vo-
catur *objectivus*; alterum ex dignitate personæ,
qui propterea dicitur *personalis*; & asserunt pri-
mum valorem non fuisse infinitum, nec conse-
quenter æqualem in omnibus actionibus Chri-
sti, sed majorem vel minorem, juxta majorem
vel minorem excellentiam objecti talium actuum;
& secundum verò, utpote simpliciter infinitum,
fuisse æqualem, imò & unicum in omnibus
actionibus & passionibus Christi. Pari ter ergo
gravitas personalis competens peccato mortali
ex majestate Dei offensæ, simpliciter infinita,
æqualis est in omni peccato mortali; gravitas
autem ejus ex aliis capitibus sumpta, major aut
minor est, juxta inæqualitatem malitiæ deriva-
tæ ex illis.

ARTICULUS VI.

*Utrum quilibet homo in primo instanti usus ra-
tionis teneatur sub mortali ad Deum se con-
vertere, subindeque peccatum veniale cum so-
lo originali esse non possit?*

S. I.

*Quibusdam præmissis, prima difficultas re-
solvitur.*

NOTandum primò: Quod cum ratio signifi-
cet intellectum, in quantum est vis ad dis-
currendum, puerum pervenire ad usum ratio-
nis, nihil est aliud quàm ipsam pervenire ad
eum statum, in quo habeat facultatem expedi-
tam ad discurrendum, & discernendum inter
bonum & malum morale: Hæc verò facultas
tunc censetur pueris inesse, quando malè agen-
do se abscondunt, aut erubescunt; potest enim
contingere pueros sibi cibos quarere, & præpa-
rare, & sibi adificare domos, coacervando la-
pides, ligna, & similia, qui tamen in genere mo-
rum nullo valent discuti, aut discretionem.

NOTandum secundò: Quod quando quaeri-
mus, an puer in primo instanti usus rationis teneatur
ad Deum se convertere: nomine *instantis*
usūs rationis à nobis non intelligitur aliquod
unum instans physicum & omnino indivisibile,
sed tota illa duratio, quæ homo indiget ad dis-
cernendum inter bonum honestum, & bonum
delectabile aut tensibile, & ad deliberandum
quodnam ex prædictis bonis sit amplectendum:
quæ duratio, quia regulariter brevissima est, to-
taque exigitur ad primum rationis usum plenè
exercendum, moraliter dicitur unum & primum
instans, quamvis physice verum tempus, ad eò-
que plura instantia includat. Porro hæc duratio,
live instans morale in aliquibus est brevis, in
aliis verò larvis, juxta celeritatem & acumen in-
genii uniuscujusque, & juxta diversam comple-
xionem, & organorum ubi sensus interni resi-
dent dispositionem: Nam ratione illorum qui-
busdam citius, quibusdam verò tardius datum
est discurrere, & prædictam deliberationem
complevere: Sicut etiam ratione earumdem dis-
positionum quibusdam datum est citius, qui-
busdam tardius, ad rationis usum & discretio-
nis annos pervenire.

NOTandum tertio, duplicem dari posse con-
versionem in Deum; unam explicitam & for-
malem, quæ consistit in actu dilectionis Dei
cognitæ talis per fidem, aut per lumen natura-
le rationis: aliam solum implicitam & virtua-
lem, quæ fit per propositum sequendi in omni-
bus bonum honestum, seu per amorem boni
honesti ut sic, in quo Deus, ut hujus boni author
& finis, virtualiter & implicitè continetur.

**Ad plenam ergo & perfectam propositæ dif-
ficultatis resolutionem, duo hic discutienda
sunt: Unum, an puer cum primò pervenit ad
usum rationis, teneatur ex præcepto naturali se
convertere in Deum? Alterum, qualis debeat
esse illa conversio, an explicita & formalis, vel
implicita solum & virtualis? Nam licet omnes
discipuli D. Thomæ conveniant in statuenda
obligatione conversionis in Deum, seu dilectio-
nis**